

Енергійна та потужна третя частина написана у формі рондо. Її звучання часто нагадує народні танці Бели Бартока. Так, це дійсно танець, який, крім того, буде тонкий міжкультурний місток. Тут американський рок поєднується з українським гопаком! Ерік Івейзен народився в сім'ї полячки (матір — Хелена) та вихідця з України (батько — Дмитро, Львів). Більш того, прізвище композитора задовго до його народження звучало приблизно як Іващишин, а після еміграції було скорочене. Саме український гопак, який так часто любив танцювати його батько — є одним із найяскравіших спогадів композитора.

Твір завершується притаманною композитору еkleктичністю — усі теми третьої частини звучать разом, що створює ефект нестабільності, що зрештою призводить до триумфальних акордів.

Це Тріо — унікальний досвід, натхненний різними стилями й традиціями, написаний оригінальною самобутньою мовою, що малює образи власного життя композитора.

С. Романенко

ЕВОЛЮЦІЯ ЗАГАЛЬНОЇ ПОСТАНОВКИ СКРИПАЛЯ

S. Romanenko

EVOLUTION OF THE VIOLINIST'S GENERAL POSITIONING

Серед найважливіших проблем скрипкової педагогіки однією з найскладніших є проблема постановки в широкому розумінні цього умовного, дуже неточного, але загальноприйнятого терміна. Не дивно, що цій проблемі присвячено, мабуть, найбільшу кількість сторінок у методичній літературі та в різних школах гри. Переважна більшість авторів виходить з універсального способу, вони прагнуть єдиної та постійної форми рухового процесу для всіх.

Така система, що здавна практикувалася в різноманітних школах, приводила до закріплення стандартної форми постановки, яка була притаманна тому чи іншому авторові. Відповідно до історичного розвитку гри на інструменті форми постановки видозмінювалися, а також значною мірою індивідуалізувалися під впливом поглядів автора тієї чи іншої школи. Однак у навчальній практиці переважало копіювання учнями зовнішньої форми постановки викладача. Тим часом, нав'язування чи копіювання стандартної форми постановки й ігрових рухів без урахування індивідуальних особливостей кожного учня в більшості випадків стає серйозною перешкодою до оволодіння грою на скрипці, гальмує не тільки технічний, а й музичний розвиток, обмежує виконавські можливості та часто призводить до професійних захворювань.

Тому найбільш раціональна постановка, у широкому значенні цього поняття, формується, зрештою, у процесі пошуків найбільш природних, вільних, еластичних, легких ігрових рухів, необхідних для здійснення музично-виконавських, художніх завдань. Ось чому так природно, що, засвоївши так звану початкову елементарну постановку, учень поступово, через різні проміжки часу, вносить до неї більші чи менші істотні корективи, а інколи докорінні зміни.

Зміни постановки були пошуком фізіологічної доцільності, що забезпечує стійкість корпусу скрипаля з маховими рухами правої руки та рухами тіла, пов'язаними з емоційним переживанням у процесі розкриття ідейного змісту

художнього твору; також естетичним уявленням виконавської поведінки інструменталіста.

Важливе значення надавалося розташуванню ніг та розподілу ваги тіла. Якщо Б. Кампаньолі рекомендував розташувати ноги таким чином, щоб права ступня утворювала прямий кут з лівою, на яку переноситься вага тіла, то П. Байо радить інше розташування, згідно з яким права нога знаходиться на одній лінії з лівою, проте в межах природності трохи в бік. Цікаву поправку в постановку вносить Ш. Беріо: права нога висувається дещо вперед; корпус слід тримати прямо, невимушено, спираючись на ліву ногу. Рекомендація тримати ноги на невеликій відстані одна від іншої послужила формуванню сучасної постановки скрипалів.

І. Йоахім та А. Мозер роблять цікаву примітку: «Дівчатам, через їх здоров'я, можна дозволити розподіляти вагу тіла на обидві ступні». Ця рекомендація стала важливим внеском в еволюцію постановки, яка стала основною вимогою сучасної скрипкової методики.

Загальноприйнятим і найдоцільнішим вважатиметься таке становище, у якому тяжкість вільного від зайвої напруги корпусу рівномірно розподіляється на обидві злегка розставлені ноги, а під час гри переміщується з однієї на іншу залежно від емоційного стану виконавця, махових рухів правої руки. Саме тільки зазначений стан корпусу та положення ніг забезпечує найбільшу стійкість і свободу.

Недостатньо тримати скрипку та смичок належним чином, положення голови та корпусу має відповідати їм. Для цього важливо, щоб голова й обличчя трималися прямо, а корпус рівно, щоб права рука могла вільно рухатися без участі інших частин тіла. Слід уникати будь-якої афектації в своєму становищі, яка робить виконавця смішним; слід також уникати розв'язності, яка псує враження як про виконавця, так і про виконання. Аналогічні поради давали П. Роде, Р. Крейцер, Д. Алар.

Щодо постави скрипалів К. Біргфельдт зазначав: «Тіло та голову слід тримати прямо, виставляючи груди вперед і втягуючи плечі в себе», маючи на увазі бажання зблизити руки для того, щоб лінія ведення смичка пролягала ближче до корпусу виконавця.

Висловлені поради слугують встановленню раціональної постановки. Вимоги до виконавчої поведінки скрипалів та його постановки залишаються незмінними, вони відповідають сучасним естетичним уявленням скрипкової педагогіки.

Еволюція постановки, що стала результатом розвитку скрипкового виконавства та педагогіки, відбувалася тривало та суперечливо. Протиріччя виникали насамперед через нерівномірний розвиток виконавського мистецтва в різних країнах Європи, а також як наслідок певної самоізоляції національних скрипкових шкіл, процвітання суб'єктивізму та догматизму в педагогіці. Старі форми існували поруч із новими, що часом породжувало хаос думок. За цим, проте, ховається цілеспрямований пошук емпіричною педагогікою минулого раціональних прийомів гри. І вже до ХХ ст. можливі положення елементів сучасної постановки виявилися переважно описаними авторами різних скрипкових шкіл.

Безпосередньо зміни в постановці відбувалися шляхом природного відбору доцільних прийомів гри, в основі якого були результати пристосування видатних скрипалів. Їх результати, зафіксовані у вигляді друкованих праць, становлять для нас великий інтерес, оскільки, зведені в універсальний принцип, вони ставали надбанням наступного покоління скрипалів та викладачів. Але, на жаль, далеко не

всі визначні виконавці та викладачі створювали друковані скрипкові школи або методичні посібники.

На сучасному етапі розвитку скрипкової педагогіки знання варіантів постановки дає можливість викладачу допускати розумну деформацію виконавського апарату учня в процесі його формування відповідно до анатомічних і фізіологічних особливостей, а також художніх прагнень. Варіанти постановки, в основі яких лежать теоретичні уявлення викладача про найбільш раціональне (доцільне та перспективне) пристосування скрипки та людського організму, не є конгломератом окремих положень рук та музичного інструменту або їх частин відносно один одного. В умінні робити винятки з правил і полягає обдарування викладача.

Сучасна педагогіка має підносити учневі науково обґрунтовану систему знань на основі об'єктивних законів природи музичного інструменту та керуючого ним людського організму. Тому знання еволюції скрипкової постановки та її варіантності мають бути збагачені знаннями закономірностей та взаємозумовленості положень окремих елементів постановки в цілісному виконавському апараті.

I. Палійчук, О. Дем'як

ЗНАЧЕННЯ ПОЧАТКОВОГО ЕТАПУ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ШКОЛЯРІВ ГРИ НА ФЛЕЙТІ

I. Paliichuk, O. Demiak

THE IMPORTANCE OF THE INITIAL STAGE IN THE PROCESS OF TEACHING SCHOOLCHILDREN TO PLAY THE FLUTE

Флейта є єдиною поміж групи дерев'яних духових інструментів без тростини та мундштука, завдяки чому під час гри на інструменті економиться дихання. Саме тому вона вважається популярною та доступною для оволодіння юними виконавцями.

Суттєву роль у вихованні майбутніх музикантів відіграє початковий етап навчання, коли закладається підґрунтя у формуванні їх виконавських навиків, естетичного світовідчуття, а також подальшого професійного зростання.

Важливим етапом у початковому навчанні гри на флейті є знайомство з учнем та перший урок. Саме на ньому слід завоювати довіру юного виконавця. У спілкуванні з учнем потрібно поставити собі за завдання здобути його довіру, щоб він із бажанням та щиро розповідав про себе, друзів, свої захоплення тощо. Тоді викладач перевіряє не тільки музичні дані свого підопічного, але й інтелект. Потрібно настільки зацікавити школяра, щоб він йшов на урок із радістю та піднесеним настроєм.

Велике значення в навчальному процесі майбутніх флейтистів відіграє робота вчителя над правильною виконавською поставою учнів. Вона ґрунтується на збереженні під час гри природного положення голови, язика, губ, пальців, ніг та цілого корпусу. Правильна постава впливає на формування виконавських навиків майбутніх музикантів, нівелює напругу м'язів, дозволяє контролювати дихання у процесі гри на інструменті. Відзначимо, що виконавське дихання є одним із головних професійних навиків музиканта, що позначається на якості звуковидобування, відтворення динамічних нюансів та фразування.